

עפ"ת 5907/09/23 - מקסים פרוחורצ'וק נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

עפ"ת 5907-09-23 פרוחורצ'וק נ' מדינת ישראל 13 מרץ 2024

לפני המערער נגד המשיבה
כבוד השופט אינאס סלאמה
מקסים פרוחורצ'וק
מדינת ישראל

פסק דין

1. לפני ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה, בתע"א 12298-03-22, מיום 11.7.2023, בגדרו הורשע המערער, על פי הודאתו, בעבירות של נהיגה בפסילה וללא רישיון נהיגה תקף, והושתו עליו עונשים של שירות לתועלת הציבור, פסילת רישיון נהיגה, קנס ופסילה על תנאי של רישיון הנהיגה. כמו כן, הופעלה במצטבר פסילה מותנית שהייתה תלויה ועומדת נגד המערער, וכן חודש מאסר מותנה של חודשיים שהוטל על המערער בתיק קודם. כל זאת, לצד העמדת המערער במבחן למשך 12 חודשים.

הערעור מופנה כנגד החלטת בית המשפט קמא שלא לקבל טענה מקדמית של הגנה מן הצדק, שהעלה המערער, לפיה, דין כתב האישום להתבטל מאחר ולא ניתנה לו למערער זכות הטיעון לפני הגשת כתב האישום. "לחילופין בלבד", הופנה הערעור כנגד חומרת העונש.

2. בהודעת הערעור אשר הוגשה לפני נטען, כי בית המשפט קמא שגה בקבעו שלא עומדת למערער הטענה להגנה מן הצדק וכי למרות שלא ניתנה לו הזכות לטעון כנגד כתב האישום, אין לבטלו. לפי המערער, על פי המבחן התלת שלבי שנקבע בע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נ"ט(6) 776 (2005) (להלן: "עניין בורוביץ") לענין יישומה של דוקטרינת ההגנה מן הצדק, הרי שעל בית המשפט קמא היה לקבוע כי נוכח עוצמת הפגם של אי מתן זכות טיעון, המשך ההליך עומד בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית, כך שדין כתב האישום להתבטל. לפי המערער, הכלל המחייב הוא קיום חקירה באזהרה לחשוד וכי רק במקרים חריגים המוסדרים בחוק, אין הרשות חייבת לחקור את החשוד באזהרה. בענייננו, "אין מדובר בעבירת ברירת משפט", בגינה ניתן שלא לחקור באזהרה "והמשיבה לא הצביעה על מקור חוקי אחר הפוטר אותה מחובתה לגבות מהמערער, בהיותו חשוד, הודעה באזהרה".

עוד נטען, כי המשיבה פעלה בניגוד להנחיות שלה עצמה בכל הנוגע לתיקי תלת"ן, שכן הנוהל קובע כי

היה על המשיבה לנהל חקירה על מנת לברר את נסיבות האירוע. "אין המדובר במקרה בו לא התנהלה חקירה כיוון שמדובר בדו"ח תנועה ותגובת הנאשם נרשמה על גבי הדו"ח, אלא במקרה בו קיים מקור חובה פוזיטיבי המחייב ניהול חקירה, ולא מסתפק ברישום דו"ח על ידי שוטר תוך ציון תגובת הנאשם".

המערער סבור, כי מן הדין לקבוע שהמשך ההליך בעניינו עמד בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית וכי הפגיעה הקשה בזכותו הבסיסית לטעון טענותיו, מחייבת ביטול כתב האישום.

3. לעניין הערעור החלופי על חומרת העונש, טען המערער כי הינו צעיר בן 21, נטול כל עבר פלילי אשר התגייס לצה"ל ומשרת בחיל התקשוב לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו. המערער התכוון לממן את ראשית דרכו בחיים האזרחיים ולהתפרנס באופן ראשוני מעבודה כנהג, כפי שעשה עד כה. בהעדר מערכת תמיכה משפחתית כלשהי, נבצר ממנו להתקיים ללא עבודה שתכניס לו סכום המאפשר את קיומו. בית המשפט קמא, כך נטען, שגה בכך שלא נתן משקל רב לרקע המקצועי של המערער כנהג ולפגיעה הקשה הצפויה להיגרם לו.

4. בדיון לפניי, חזר הסנגור המלומד על נימוקי הערעור, תוך שהדגיש כי כלל ידוע הוא שאין לפגוע באדם, ולא משנה מהי הפגיעה, מבלי שקודם לכן קיבלה הרשות את התייחסותו המפורשת לפגיעה העתידית. התוצאה של מחדל כאמור, היא ביטול כתבי האישום. לפי הסנגור, "זה לא פגם שניתן לרפא אותו".

לפי החלטת בית המשפט קמא, לרשות יש שיקול דעת ושזה אף לטובת הנאשם אם לא גבו את הודעתו, שכן הגרסה שישמיע בבית המשפט לא תהיה גרסה כבושה. קביעה זו בטעות יסודה, מה עוד שבעניינינו קיימת הוראה ספציפית המקבלת את ביטוייה בהנחיה של היחידה החוקרת. ברגע שלאדם יש שתי פסילות ומעלה בעשר השנים האחרונות, יש לגבות ממנו הודעה באזהרה והדבר אינו נתון לשיקול דעת של היחידה החוקרת.

5. ב"כ המשיבה התנגד לערעור וטען, כי "אין כל נפקא מינה ביחס לטענת המערער בדבר ביצוע החקירה, שכן כתוצאה [מאי] חקירת המערער טרם כתב האישום כלל לא נפגעה יכולתו של המערער להתגונן, משום שבמקרה שלנו לא רק שהמערער לא פירט מה אותה טענת הגנה, שיכול היה המערער להשמיע ולהוכיח חפותו ולא פירט גם מדוע העדר חקירה שכלל לא נשמעה, פגע ביכולתו להתגונן בבית המשפט. ההפך הנכון. המערער בחר להודות בעובדות כתב האישום, אין טענה לכשל בייצוג. המערער עד היום לא ביקש לחזור בו מהודאתו. המשמעות שלא הייתה כל טענה שהמערער יכול היה לטעון אילו היה נחקר, וגם אם הייתה עולה טענה כזו של חזרה מהודאה הרי שנדרש היה נימוקים מיוחדים".

לפי המשיבה, לתביעה קיימת סמכות להגיש כתב אישום גם ללא חקירה, וגם אם היה מקום לחקור את המערער, אין במחדל כאמור כדי להביא לביטול כתב האישום באופן אוטומטי.

אשר לעונש, נטען כי לא מדובר בסטייה קיצונית המצדיקה התערבות ערכאת הערעור, במיוחד

כשמדובר במי שנהג בפסילה 15 יום בלבד לאחר שנפסל לתקופה של 9 חודשים ביודעין וכאשר מאסר מותנה מרחף מעל ראשו.

דין והכרעה

6. לאחר שנתתי דעתי לטיעוני הצדדים ולפסיקה אליה הפנו, ולאחר שעיינתי בתיק אשר התנהל לפני בית המשפט קמא ובהודעת הערעור על צרופותיה, שוכנעתי כי **דין הערעור להידחות, על שני חלקיו.**

7. אקדים ואומר, כי ככלל ראוי ונכון שהרשות החוקרת תברר עם החשוד את גרסתו טרם הגשת כתב אישום נגדו. ואולם, בענייני תעבורה (ראו להלן) נקבעו הוראות וסדרי דין מיוחדים שיש בהם כדי להשליך על הסוגיה העומדת לדיון בערעור זה. מכל מקום, גם אם יקבע כי הייתה הפרה של חובה המוטלת על הרשות לחקור חשוד, אין משמעות הדבר כי הפרה כאמור מביאה באופן אוטומטי, במסגרת דוקטורינת ההגנה מן הצדק, לסנקציה של ביטול כתב האישום.

8. בענייננו, איני סבור כי היחידה החוקרת חרגה מחובה אשר מוטלת עליה על פי דין לחקור את המערער תחת אזהרה טרם הגשת כתב האישום נגדו. אולם, בנסיבות הפרטניות של ענייננו, וגם אם היה נקבע כי הייתה חריגה וכי היחידה החוקרת הפרה את המוטל עליה, אין בעוצמתה של הפרה כאמור כדי להביא לביטול כתב האישום, ובצדק דחה בית המשפט קמא את טענתו המקדמית של המערער.

9. לית מאן דפליג, כי עבירות תעבורה הן עבירות פליליות החוסות תחת הוראת הדין הפלילי וכל עוד לא נקבעו הסדרים ייחודיים לעבירות אלה, חלים לגביהן סדרי הדין הרגילים לעניין חקירה, שפיטה והעמדה לדין. אולם, בכל הנוגע לעבירות מושא ענייננו המיוחסות למערער, סדרי הדין שונים. להלן אסביר.

10. סעיף 239 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**") קובע, כי "בעבירות לפי פקודת התעבורה או התקנות לפיה ... רשאי שר המשפטים לקבוע בתקנות סדרי אישום והמצאת מסמכים, אף בסטייה מהוראות חוק זה" (ההדגשה לא במקור).

סעיף 239א(א) לחסד"פ קובע, כי בעבירת תעבורה לפי פקודת התעבורה והתקנות על פיה, שלא גרמה לתאונת דרכים בה נחבל אדם או ניזוק רכוש (וכך הן העבירות המיוחסות למערער), לא ניתן להגיש עליה כתב אישום ולא תומצא בעניינה הזמנה למשפט, אם חלפה שנה מיום ביצועה, אלא אם כן בתוך אותה תקופה "הוזמן החשוד בביצוע העבירה לחקירה, או נשלחה לו הודעה על ביצוע העבירה" (ההדגשה אינה במקור). זימון חשוד לחקירה הינו אפוא אופציונאלי, שכן החוק מאפשר לשלוח לו "הודעה על ביצוע העבירה".

11. בהמשך לאמור, תקנה 38 לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974 (להלן: "**התקנות**") קובעת, כי

בעבירות לפי פקודת התעבורה או התקנות על פיה, "רשאי שוטר **למסור לאדם** הזמנה למשפט אם **היה לו יסוד סביר** להניח כי הוא עבר עבירה כאמור" (ההדגשות אינן במקור).

ודוק, מסירת הזמנה למשפט כאמור **אינה מותנית בחקירת החשוד**.

12. ואם לא די בכך, תקנה 44 לתקנות קובעת, כי בעבירה כאמור, "מותר לקיים את המשפט סמוך לאחר המצאת ההזמנה למשפט, ובלבד **שתינתן שהות מספקת לנאשם להגיע לבית המשפט**..." (ההדגשה לא במקור).

גם כאן, הבאתו של הנהג החשוד לבית המשפט וקיום המשפט לפי לוחות הזמנים המנויים בתקנות, אינם מותנים בחקירתו טרם הגשת כתב האישום.

13. הנה כי כן, על פי הדין הספציפי הנוגע לעבירות תעבורה כמפורט לעיל, אין מוקנית לחשוד או לנאשם הזכות להיחקר בטרם יוגש נגדו כתב אישום על ידי המאשימה. בכגון דא, ניתן בהחלט להסתפק בתגובתו כפי שזו נרשמה בגוף ההזמנה לדין, כמקובל.

בהעדר חובה בחוק, אין לומר כי היחידה החוקרת הפרה את המוטל עליה משלא זימנה את המערער לחקירה.

14. עיינתי בהנחיית מדור תעבורה אליה הפנה המערער, ולא מצאתי כי יש בה בהכרח כדי לחייב חקירה באזהרה או כדי להביא לקביעה כי הייתה הפרה של הוראותיה. על פי הנוהל, מי שנתפס נוהג בפסילה ומדובר בפסילה שהוטלה על ידי בית משפט, **תירשם לו הזמנה לדין בשיפוט מהיר** (קרי- ללא כל הליך של זימון לחקירה), ככל "ומדובר בפסילה אחת בלבד בטווח של 10 השנים האחרונות". פתיחת תיק פ"ל וזימון הנהג ל"חקירה+מעצר" כפי שמצוין בעמודה השנייה של הנוהל, נדרשים כאשר בעברו של הנהג "ישנן מספר פסילות" שהוטלו על ידי בתי משפט בטווח של עשר שנים, שאז פתיחת תיק פ"ל נדרשת "לצרכי חקירה ובירור נסיבות הפסילות ותוקפן ובמקרים חריגים הנהג יעצר".

אמנם, לחובתו של המערער שתי פסילות בעברו, אך עיון ברישום התעבורתי מגלה, כי הפסילה המוקדמת הינה למשך 59 ימים "נטו" ונקבעה החל מתאריך 22.7.2021, כך שבמועד ביצוע העבירה מושא התיק דנן (25.3.2022), ריצוי פסילה זו הסתיים (ככל ובוצעה הפקדה כדיון). אי לכך, אין זה מן הנמנע כי לא נדרשה פתיחת תיק פ"ל לצרכי בירור נסיבות הפסילה ותוקפה, ובנסיבות אלה, אין באי זימון המערער לחקירה כדי לקפח את זכויותיו.

15. מכל מקום, גם אם יש לראות באמור משום הפרה של אותה הנחייה, בנסיבות כפי שתוארו, איני סבור כי הפרת ההנחיה גוררת אחריה בטלות הפעולות שנעשו בעקבותיה, הכוונה להגשת כתב האישום נגד

המערער, שכן בנסיבות אלה יש לקבוע כי הפגם שמתבטא באותה הפרה, אינו בבחינת פגם עוצמתי שיש בו כדי להביא למסקנה כי הותרת כתב האישום נגד המערער על כנו, יש בה משום פגיעה חריפה, ממשית וחמורה בעקרונות של צדק והגינות משפטית.

16. על פי דוקטרינת ההגנה מן הצדק וכדי להכריע בשאלת תחולת סעיף 149(10) לחסד"פ, נזקקים אנו למבחן התלת-שלבי שנקבע בעניין בורוביץ, כאשר ההכרעה "אמורה לשקף איזון נאות בין מכלול הערכים, העקרונות והאינטרסים השונים הכרוכים בקיומו של ההליך הפלילי". על פי אותו מבחן, ולאחר איתור הפגם, יש לעמוד על עוצמתו ולבחון האם מדובר בפגם כה חמור שתוצאתו בהכרח היא הקביעה שהמשך ניהול ההליך נגד הנאשם, עומד בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית. "בשלב זה נדרש בית-המשפט לאזן בין האינטרסים השונים, שהעיקריים שבהם פורטו לעיל, תוך שהוא נותן דעתו על נסיבותיו הקונקרטיות של ההליך שבפניו. בתוך כך עשוי בית-המשפט לייחס משקל, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם; לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות את אשמתו; לנסיבותיהם האישיות של הנאשם ושל קורבן העבירה; למידת הפגיעה ביכולתו של הנאשם להתגונן; לחומרת הפגיעה בזכויות הנאשם ולנסיבות שהביאו לגרימתה; למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או בנאשם וכן לשאלה אם הרשות פעלה בזדון או בתום-לב" (עניין בורוביץ, עמ' 807 - 808).

רק משהגיע בית המשפט למסקנה כי מדובר בפגם חמור, שאין בנמצא אמצעים מתונים יותר (מאשר ביטול כתב האישום) שיש בהם לרפא את תוצאות הפגם, רק אז יורה על ביטול ההליך. תוצאה זו שמורה למקרים חריגים שענייננו, בנסיבות שפורטו, אינו נמנה עליהם.

17. איני סבור כי אי זימונו של המערער לחקירה, טרם הגשת כתב האישום (כאשר באותו מעמד **נמסר לידיו דו"ח תנועה** עם הזמנה לדין, בו **נרשמת גם תגובתו** למיוחס לו), פגע ביכולתו להתגונן או היה בו כדי לעורר ספק באשמתו (להזכיר בסופו של יום המערער אף הודה במיוחס לו). אין לומר כי ההליך כנגדו לא היה הוגן או כי התנהלותה של היחידה החוקרת הייתה "התנהלות נפסדת" (כלשונו של פסק הדין בעניין בורוביץ). האיזון הנכון בין מכלול האינטרסים המתנגשים, חייב את המשך ניהולו של ההליך כנגד המערער. ודוק, עסקינן בעבירה של נהיגה בפסילה, כאשר חלפו אך ורק 15 יום מאז נפסל המערער בנוכחותו. מדובר בעבירה חמורה שמחייבת מיצוי הדין עם מבצעה, תוך שמירה על בטחון הציבור ועל הרחקתם של נהגים כאלה מהכבישים. אי לכך, גם אם הייתה הפרה של ההנחיה כפי שתואר, אין לומר כי קיומו של ההליך בענייננו מהווה פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות המשפטית.

18. נתתי דעתי לפסיקה הענפה אליה הפנה המערער, ולא מצאתי קיומו של תקדים מחייב שיש בו כדי להתוות תוצאה של ביטול כתב אישום בהעדר חקירה באזהרה של נאשם בעבירות תעבורה, אשר תגובתו נרשמת בדו"ח, דוגמת המערער בענייננו. על אחת כמה וכמה כשמדובר בנסיבות כפי שתוארו.

19. אשר לערעור החלופי, הלכה רבת שנים היא, כי אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש אשר הושת על ידי הערכאה הדיונית. זאת, להוציא מקרים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כל אימת שהעונש אשר הוטל על ידי הערכאה הדיונית חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו למשל ע"פ 6068/21 **מדינת ישראל נ' פקיה**, פסקה 11 (19.12.2021), וכן ע"פ 8483/16 **ועדיה נ' מדינת ישראל**, פסקה 82 (25.10.2018)).

20. בענייננו, בית המשפט קמא בגזר דין מנומק איזן בין השיקולים השונים היפים למקרה דנן, תוך שהתחשב במפורש ב"גילו הצעיר" ו"בנסיבותיו האישיות" של המערער, בהודאה ולקיחת האחריות, בהסרת המחדל על ידו ובתסקיר החיובי של שירות המבחן. בהתחשב בכל האמור, החליט בית המשפט קמא להאריך את המאסר המותנה אשר היה תלוי ועומד כנגד המערער, תוך העמדתו במבחן והטלת צו שירות לתועלת הציבור, וכאשר הפסילה שהוטלה עליו בגין הרשעתו בתיק זה, הועמדה על 10 חודשים בפועל בלבד, תוך הפעלה מצטברת של פסילה מותנית בת 4 חודשים. אין לומר כי בכך החמיר בית המשפט קמא עם המערער יתר על המידה, אלא להפך.

21. גזר הדין שהטיל בית המשפט קמא, בשים לב לעבירות בהן הורשע המערער ולעברו התעבורתי, מקל עם המערער, וברי כאמור, כי בית המשפט קמא התחשב בנסיבותיו האישיות ובמכלול השיקולים לקולא. וודאי שאין לומר, כי מדובר בעונש אשר חורג באופן קיצוני מנורמת הענישה המקובלת. אין גם לומר כי בגזר הדין נפלה טעות כלשהי שמצדיקה התערבות ערכאת הערעור. למסקנה זו הגעתי גם לאחר שהבאתי בחשבון את נסיבותיו האישיות ואת שיקולי פרנסתו של המערער.

סוף דבר

22. **בנסיבות אלה, דין הערעור להידחות, על שני חלקיו.**

מזכירות בית המשפט תשלח עותק פסק הדין לצדדים כמקובל.

ניתן היום, ג' אדר ב' תשפ"ד, 13 מרץ 2024, בהעדר הצדדים,
בהסכמה.